

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AVTOMOBILSOZLIK TARIXI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10065567>

Saidova Mahliyo Normurodovna

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti,
Tarix fakulteti, jahon tarixi kafedrasi kabinet mudirasi*

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqola O'zbekistonda avtomobil landshaftini shakllantirgan asosiy bosqichlar va omillarni o'rganishga, uning evolyutsiyasi haqida to'liq ma'lumot berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar

avtomobilsozlik, landshaft, investitsiya, korxonalar, siyosat, evolyutsiya, avtomobil.

Kirish. O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoati yillar davomida sezilarli o'sish va rivojlanishga guvoh bo'ldi. 1990-yillar boshida Sovet Ittifoqidan mustaqillikka erishgach, O'zbekiston turli iqtisodiy qiyinchiliklarga duch keldi, biroq, hukumat xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish bo'yicha tarkibiy islohotlarni amalga oshirdi va bu xalqaro avtomobilsozlik ishlab chiqaruvchilari bilan qo'shma korxonalar tashkil etishga olib keldi. Ushbu qo'shma korxonalar millatni yirik korxonaga aylantirishda hal qiluvchi rol o'ynadi. Bugungi kunda O'zbekiston turli xil avtomobil markalarini ishlab chiqarishi bilan mashhur bo'lib, uning iqtisodiyoti va ish bilan ta'minlash imkoniyatlariga katta hissa qo'shmoqda.

O'zbekistonda avtomobilsozlik tarixini o'rganish juda muhim, chunki bu sohaning mamlakat iqtisodiy taraqqiyotida tutgan muhim rolini yoritib beradi. Asosiy bosqichlar va voqealarni o'rganib chiqib, sanoat evolyutsiyasi va uning bandlik, texnologiya va iqtisodiy o'sishga ta'sirini tushunish mumkin. Bundan tashqari, tarixni har tomonlama tushunish kelajakdagi siyosat va strategiyalarni xabardor qilishi mumkin, bu esa mamlakatga o'zining kuchli tomonlaridan foydalanishga va to'siqlarni hal qilishga imkon beradi. Shuning uchun O'zbekistonda avtomobilsozlik tarixini o'rganish ilmiy tadqiqotlar uchun ham, siyosat ishlab chiqish uchun ham juda muhimdir.

Asosiy qism: So'nggi o'n yilliklarda O'zbekiston Respublikasi avtomobilsozlik sanoatida sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Ushbu kengayishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, xorijiy investitsiyalar va mamlakatning strategik geografik joylashuvi kabi omillar kombinatsiyasi bilan bog'lash mumkin. Avtomobil

O'zbekistonda sektor xorijiy kompaniyalarni jalb qila oldi, bu esa qo'shma korxonalar tashkil etish va ilg'or texnologiyalarni joriy etishga olib keldi. Natijada mamlakatda avtomobillar ishlab chiqarish barqaror o'sib bormoqda, bu nafaqat uning iqtisodiyotini yuksaltirdi, balki fuqarolari uchun ish o'rinlarini yaratdi. O'zbekistonda avtomobilsozlik sanoatining dastlabki yillarida uning yo'nalishini shakllantirgan sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. Uzdaevuauto qo'shma korxonasining tashkil etilishi muhim voqealardan biri bo'ldi.

O'zbekistonda avtomobillarning joriy etilishi respublikaning hind - trializatsiyasida muhim rol o'ynadi. Avtomobilsozlik mamlakat iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylandi, chunki u ish bilan ta'minlash imkoniyatini yaratdi va infratuzilma va transportning umumiy rivojlanishiga hissa qo'shdi. Yer maydoni keng va aholisi ko'payib borayotgan O'zbekiston ishonchli va samarali transport vositasiga muhtoj edi. Shuning uchun Sovet hukumati tashkil etish uchun turli choralarni amalga oshirdi avtomobil zavodlari va transport vositalarini ishlab chiqarishni rag'batlantirish, bu O'zbekistonda mustahkam avtomobilsozlik sanoatining paydo bo'lishiga olib keladi.

O'zbekistonda birinchi avtomobilsozlik zavodlarining tashkil etilishi mamlakat avtomobilsozlik tarixida muhim bosqich bo'ldi. 1990-yillarning boshlarida hukumat mamlakat iqtisodiyotini o'zgartirish bo'yicha sa'y-harakatlarni boshlab, xorijiy kompaniyalar bilan qo'shma korxonalar tashkil etishga olib keldi. Ushbu harakat nafaqat mahalliy avtomobilsozlik sanoatining rivojlanishiga hissa qo'shdi, balki ish bilan ta'minlash, texnologiyalarni uzatish va mamlakat iqtisodiyotini kuchaytirdi.

Avtomobilsozlik sanoati Sovet iqtisodiyotida, xususan O'zbekiston Respublikasida muhim rol o'ynadi. Sovet Ittifoqi o'zining sanoat bazasini rivojlantirar ekan, avtomobilsozlik sektori hal qiluvchi tarkibiy qism sifatida paydo bo'ldi. O'zbekistonda Samarqand kabi avtomobilsozlik zavodlarini tashkil etish Avtomobil zavodi va Andijon avtomobil zavodi ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini yaratdi va mintaqada iqtisodiy o'sishni rag'batlantirdi. Bundan tashqari, avtomobilsozlik sanoatining kengayishi iqtisodiy rivojlanishdan tashqari foyda keltirdi, chunki bu texnologik yutuqlarga va sovet aholisi uchun harakatchanlikni oshirdi.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoatida sezilarli o'sish va rivojlanish kuzatilmoqda. Ushbu taraqqiyotga yordam beradigan asosiy omillardan biri hukumatning ushbu sohaga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish borasidagi sa'y-harakatlari hisoblanadi. Xususan, turli xil kabi xalqaro avtomobil ishlab chiqaruvchilari General Motors, hyundai va Ravon mamlakatda

o'zlarining ishlab chiqarish zavodlarini tashkil etishdi. Bu nafaqat mahalliy aholini ish bilan ta'minlash imkoniyatlarining oshishiga olib keldi, balki mamlakatning umumiy iqtisodiy o'sishini ham kuchaytirdi. Bundan tashqari, hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlovchi siyosat amalga oshirildi va mahalliy avtomobil ishlab chiqarishni rivojlantirish, O'zbekistonda avtomobilsozlik sanoatini yanada rivojlantirish uchun imtiyozlar berildi.

1991 yilda O'zbekiston mustaqilligi bilan muhim o'zgarishlar mamlakat avtomobilsozlik sanoatida bo'lib o'tdi. Hukumat ushbu sohada o'sish va rivojlanishni rag'batlantirish bo'yicha turli siyosat va chora-tadbirlarni amalga oshirdi. Xorijiy avtomobil ishlab chiqaruvchilar bilan ilg'or texnologiyalar va tajriba orttirgan qo'shma korxonalar tashkil etish asosiy tashabbuslardan biri bo'ldi. Bundan tashqari, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va avtomobilsozlik kompaniyalari uchun qulay ishbilarmonlik muhitini yaratishga harakat qilindi.

O'tish davrida O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoati bir qator muammolarga duch keldi. Asosiy muammolardan biri ilg'or texnologiyalar va tajribaga ega bo'lmaslik edi. Mamlakat bozor iqtisodiyotiga o'tayotganda, boshqa tashkil etilgan avtomobil ishlab chiqaruvchi davlatlar bilan raqobatlashishga qiynaldi. Bundan tashqari, sanoat xorijiy investorlarni jalb qilish va xalqaro avtomobil ishlab chiqaruvchilari bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish masalasi bilan shug'ullanishi kerak edi. Bu raqobatbardosh va zamonaviy avtomobilsozlikni rivojlantirish uchun zarur resurslar va bilimlarni olish uchun juda zarur edi O'zbekistondagi sektor. Ushbu to'siqlarga qaramay, sanoat turli davlat siyosati va tashabbuslari yordamida sezilarli yutuqlarga erishdi.

So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati mamlakatda avtomobilsozlik sohasini jonlantirish va rivojlantirish bo'yicha bir qancha tashabbuslarni ilgari surdi. Ana shunday tashabbuslardan biri xorijiy avtomobil ishlab chiqaruvchilar bilan qo'shma korxonalar tashkil etish bo'lib, bu yuqori sifatli avtomobillar ishlab chiqarish va mahalliy aholi uchun ish o'rinlari yaratishga olib keldi. Bundan tashqari hukumat ko'proq xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va sohada o'sishni rag'batlantirish maqsadida avtomobilsozlik sohasida faoliyat yuritayotgan kompaniyalar uchun turli xil soliq imtiyozlari va imtiyozlarni amalga oshirdi. Ushbu tashabbuslar O'zbekistonda avtomobilsozlik sanoatini jonlantirishda muhim rol o'ynadi va mamlakatni jahon bozorida raqobatbardosh o'yinchi sifatida namoyon etdi.

O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoatining rivojlanishida Qo'shma korxonalar va xorijiy investitsiyalar muhim rol o'ynadi. Yilda so'nggi

yillarda hukumat xorijiy kompaniyalarni texnologiyalarni uzatishni osonlashtirish va ishlab chiqarish imkoniyatlarini oshirish maqsadida mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatishga undadi. Qo'shma korxonalar mahalliy kompaniyalarga ilg'or texnologiyalar va tajribalardan foydalanish imkoniyatini berdi, natijada ishlab chiqarish quvvati oshdi va mahsulot sifati yaxshilandi. Bundan tashqari, xorijiy investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish va avtomobilsozlik sanoatida innovatsion amaliyotni joriy etishga yordam berdi va O'zbekistonni jahon miqyosida raqobatbardosh o'yinchi sifatida tanitdi bozor.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi avtomobilsozlik sanoatida sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Hukumat xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish bo'yicha siyosat va tashabbuslarni amalga oshirdi. Natijada, taniqli xalqaro avtomobil ishlab chiqaruvchilari ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shadigan qo'shma korxonalar va ishlab chiqarish zavodlarini tashkil etishdi. Bundan tashqari, hukumat elektr va gibrid transport vositalarini ishlab chiqarishni rag'batlantiradigan ekologik toza texnologiyalarni qabul qilishga ustuvor ahamiyat berdi. Bu o'zgarishlar avtomobilsozlik sohasida nafaqat mamlakat iqtisodiyotini mustahkamladi, balki jahon bozoridagi mavqeini ham yaxshiladi. Hukumat xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish bo'yicha turli siyosat va tashabbuslarni amalga oshirdi. Natijada, General Motors, Volkswagen va Fiat kabi yirik global avtomobil ishlab chiqaruvchilar mamlakatda ishlab chiqarish zavodlarini tashkil etishdi.

O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoati yangi model va texnologiyalarni joriy etish orqali sezilarli yutuqlarga erishdi. Innovatsion ishlab chiqarish jarayonlarini amalga oshirish va ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish bilan O'zbekiston jahon avtomobil bozori bilan hamqadam bo'la oldi. Natijada, iste'molchilar o'zlarining turli xil ehtiyojlari va imtiyozlarini qondiradigan kengroq transport vositalaridan foydalanish imkoniyatiga ega. Yangi modellar va texnologiyalarning joriy etilishi nafaqat avtomobilsozlik sanoatining raqobatbardoshligini oshirdi, balki mamlakatning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishiga hissa qo'shdi.

O'zbekiston Respublikasi avtomobilsozlik sanoatida ishlab chiqarish quvvati va eksporti sezilarli darajada oshdi. Ushbu tendentsiyani turli xil omillar, masalan, hukumatning qulay siyosati va sektorning o'sishini oshirishga qaratilgan imtiyozlar bilan bog'lash mumkin. Bundan tashqari, xorijiy avtomobil ishlab chiqaruvchilarning investitsiyalari va qo'shma korxonalar tashkil etilishi mamlakatning ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirishda hal qiluvchi rol

o'ynadi. Natijada, O'zbekiston mintaqadagi yetakchi avtomobil ishlab chiqaruvchi va eksport qiluvchilardan biri sifatida paydo bo'lib, uning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro raqobatbardoshligiga hissa qo'shmoqda.

O'zbekiston milliy iqtisodiyotini yuksaltirishda avtomobilsozlik muhim rol o'ynadi. Ushbu sektor ish bilan ta'minlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va eksport orqali daromad olish orqali mamlakat YaIMga o'z hissasini qo'shdi. Avtomobil ishlab chiqarish zavodlarining tashkil etilishi nafaqat ishlab chiqarishga olib keldi ichki iste'mol uchun transport vositalari, shuningdek, mamlakatning jahon avtomobil bozoriga kirishiga yordam berdi. Bundan tashqari, avtomobilsozlik to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qildi, texnologiyalarni uzatish va ko'nikmalarni rivojlantirish, milliy iqtisodiyotga yanada turtki berdi.

O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoati yillar davomida sezilarli o'sish va rivojlanishni boshdan kechirayotgani yaqqol ko'rinib turibdi. Bunga turli omillar, jumladan, hukumat siyosati va investitsiyalar, xalqaro avtomobilsozlik kompaniyalari bilan hamkorlik va mahalliy korxonalarni tashkil etish sabab bo'lishi mumkin ishlab chiqarish o'simliklar. Natijada mamlakatda transport vositalarini ishlab chiqarish va eksport qilish sezilarli darajada o'sib, uning iqtisodiy o'sishiga hissa qo'shmoqda va fuqarolarini ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini yaratmoqda. biroq, texnologik taraqqiyot va barqaror amaliyotga bo'lgan ehtiyoj kabi muammolar saqlanib qolmoqda, bu esa sanoatning raqobatbardoshligi va barqarorligini yanada oshirish uchun doimiy harakatlarni talab qiladi.

O'zbekistonda zamonaviy avtomobilsozlik ham qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Asosiy muammolardan biri bu global avtomobil bozorini kuzatib borish uchun texnologik yutuqlarga bo'lgan ehtiyojdir. Bunga tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritish, shuningdek, yangi ishlab chiqarish texnikasini qo'llash kiradi. Bundan tashqari, sanoat xorijiy avtomobil ishlab chiqaruvchilarning raqobatiga duch keladi, bu esa mahalliy ishlab chiqaruvchilarga mahsulot sifati va innovatsiyalarini yaxshilash uchun bosim o'tkazadi. shu bilan birga, o'sish uchun imkoniyatlar ham mavjud, masalan, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning ko'payishi va avtomobilsozlik sohasiga investitsiyalar, shuningdek, elektr va gibridga bo'lgan talabning ortishi.

Avtomobilsozlik sanoati har qanday mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi va O'zbekiston Respublikasi ham bundan mustasno emas. Iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri sifatida avtomobilsozlik bandlik imkoniyatlarini oshiradi, YAIM o'sishiga hissa qo'shadi va eksport orqali valyuta tushumini hosil qiladi. Bu texnologik yutuqlarni targ'ib qiladi, to'g'ridan-to'g'ri

xorijiy investitsiyalarni jalb qiladi va yo'llar kabi infratuzilmani rivojlantirishga yordam beradi va transport tarmoqlari. Bundan tashqari, sanoatning dalgalanma ta'siri uning bevosita iqtisodiy hissalaridan tashqariga chiqadi, chunki u po'lat, kauchuk va elektronika kabi boshqa sohalarni rag'batlantiradi va yanada keng qamrovli va diversifikatsiyalangan iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

O'zbekistonda avtomobilsozlik yillar davomida sezilarli o'sish va rivojlanishga guvoh bo'ldi. Mamlakat ishlab chiqarish quvvatlarini yangilashga katta sarmoyalar kiritdi va rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qildi va ifloslanish o'sdi, ekologik toza va barqaror transport vositalariga talab ortib bormoqda. Bu avtomobilsozlik sohasida elektr va gibrid transport vositalarini ishlab chiqarish, muqobil yoqilg'idan foydalanish va uglerod chiqindilarini kamaytirish kabi turli xil barqaror amaliyotlarni ishlab chiqish va amalga oshirishga olib keldi. Ushbu tashabbuslar mamlakat va uning fuqarolari uchun yanada sog'lom va sog'lom kelajakni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

O'zbekistonda avtomobilsozlik sanoati oldida turgan yana bir muammo-bu o'sish boshqa rivojlanayotgan bozorlardan raqobat. Qozog'iston va Tojikiston kabi qo'shni davlatlar ham o'zlarining avtomobil ishlab chiqarish imkoniyatlarini rivojlantira boshlaganlarida, O'zbekiston raqobatbardosh bo'lib qolish uchun o'z o'yinlarini kuchaytirishga majbur bo'ldi. Ushbu rivojlanayotgan bozorlar ishlab chiqarish xarajatlarining pastligi va potentsial kattaroq bozorlarni taklif etib, O'zbekistonning avtomobilsozlik sohasidagi mavqeiga tahdid solmoqda. Bunga javoban O'zbekiston infratuzilmani yaxshilash, xorijiy investitsiyalarni jalb etish, xalqaro avtomobil ishlab chiqaruvchilar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish kabi turli strategiyalarni amalga oshirdi raqobat.

O'zbekistonda avtomobilsozlik sanoatining yana bir salohiyati innovatsiya va texnologik taraqqiyot salohiyatidadir. Mamlakat o'z infratuzilmasini modernizatsiya qilish va iqtisodiy diversifikatsiyani rivojlantirishga sarmoya kiritishda davom etar ekan, avtomobilsozlik sanoatida ushbu yutuqlardan foydalanish imkoniyati mavjud. Bunga elektr transport vositalarini qabul qilish, avtonom haydash texnologiyalari va yoqilg'i samaradorligini oshirish kiradi. Ushbu yangiliklarni o'z ichiga olgan holda, O'zbekiston avtomobilsozlik sanoati o'zini mintaqada etakchi sifatida joylashtiring va xalqaro investitsiyalar va hamkorlikni jalb qiling, bu esa mamlakatning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishiga yanada hissa qo'shadi.

Bozor iqtisodiyotiga o'tish O'zbekiston avtomobilsozlik sanoatiga chuqur ta'sir ko'rsatdi. Sovet Ittifoqi qulashidan oldin avtomobilsozlik juda markazlashgan va davlat korxonalariga ishongan. biroq, 1990 - yillarda bozorga yo'naltirilgan

islohotlarning qabul qilinishi bilan sanoat sezilarli o'zgarishlarga uchradi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar modernizatsiya va kengaytirishda hal qiluvchi rol o'ynadi ishlab chiqarish quvvatlari, natijada raqobat kuchayadi va yangi texnologiyalar joriy etiladi. Natijada O'zbekiston avtomobilsozlik sanoati yuksak o'sish va taraqqiyotga erishib, mamlakatning umumiy iqtisodiy taraqqiyotiga hissa qo'shmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida avtomobilsozlik sanoati tashkil topganidan beri sezilarli o'sish va o'zgarishlarga duch keldi. Hukumatning xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va xalqaro avtomobil ishlab chiqaruvchilari bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish bo'yicha sa'y-harakatlari sohani kengaytirishda hal qiluvchi rol o'ynadi. Bundan tashqari kuchli ta'minot zanjiri tarmog'ini yaratish, infratuzilmani takomillashtirish va tadqiqot va ishlanmalarga investitsiyalar sanoatning muvaffaqiyatiga hissa qo'shdi. Oldinga nazar tashlasak, O'zbekistonda avtomobilsozlik sanoati yanada gullab-yashnashi, ko'proq ish o'rinlari yaratish va mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish imkoniyatiga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

-Natan Rozenberg. Texnologiya va iqtisodiy o'sishga intilish. Devid C. Moueri, Kembrij Universiteti Matbuoti, 7/26/1991

-Satyendra Singx. Rivojlanayotgan bozorlarda biznes amaliyoti va o'sish qo'llanma. Jahon Scien-tific, 1/1/2010

-Rupamanjari Sinha Ray. Noma'lum paytlarda barqarorlik uchun mas'ul yetakchilik. Barqaror tashkilotlar uchun ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik muammolar, Tanuja Sharma, Springer Nature, 10/5/2022

-Arsen S. Abdulkadirov. Zamonaviy iqtisodiyotning muammolari. Raqamli texnologiyalar, muammolar va barqaror rivojlanishning asosiy yo'nalishlari Mamlakat va mintaqalar, Yaxya G. Buchaev, Springer tabiat, 7/3/2023

- Youjuan Vang. Xitoyning asosiy iqtisodiy yo'nalishlari bo'yicha statistik tahlil. Zhongven Chjan, Jahon Ilmiy, 5/19/2021

- Skott Sheyn. Texnologiya va innovatsiyalarni boshqarish bo'yicha qo'llanma. Jon Uili Va O'g'illari, 11/20/2008

- Devid C. Moueri. U. S Xalqaro hamkorlikdagi korxonalar. Ishlab chiqarish. Ballinger Nashriyot Kompaniyasi, 1/1/1988

-Rajeev Batra. O'tish iqtisodiyoti Marketing masalalari. Springer Fan& Biznes Media, 12/6/2012

-Antony C. Sutton. G'arb texnologiyasi va Sovet iqtisodiy rivojlanishi: 1917 yildan 1930 yilgacha. Urush kuni hoover instituti, inqilob va tinchlik, Stenford universiteti, 1/1/1968

- Professional javobgarlik markazi (Amerika Bar uyushmasi). Professional o'tkazish Model qoidalari. Amerika Advokatlar Assotsiatsiyasi. Delegatlar uyi, Amerika Advokatlar assotsiatsiyasi, 1/1/2007